

Posudek vedoucího na bakalářskou práci: Štěpánky Zvonkové Diferenční analýza kojenecké úmrtnost v Českých zemích mezi světovými válkami

Téma kojenecké úmrtnosti v období mezi světovými válkami na území Českých zemí je důležité studovat ze dvou důvodů: 1) intenzita přežívání novorozenců byla v této době relativně nízká a neodpovídala socioekonomické vyspělosti Českých zemí, 2) existují podrobné a kvalitní datové zdroje pro hlubší diferenční analýzu kojenecké úmrtnosti.

Předkládaná bakalářská práce je v rozsahu 70 číslovaných stran a obsahuje navíc přílohu na CD obsahující data a vypočítané tabulky kojenecké úmrtnosti pro období 1920-1936 pro Čechy a Moravu se Slezskem specificky podle pohlaví a legitimacy živě narozených dětí. Samotná práce je logicky strukturována, v úvodu je vymezen cíl práce, výzkumné otázky a celková struktura. Další dvě kapitoly představují širší rámec zkoumané problematiky, neboť jsou věnovány ekonomicko-sociálnímu vývoji a demografickým trendům v období 1920-1937. Autorské těžiště práce pak představují kapitoly 4 a 5 věnované původní analýze kojenecké úmrtnosti. Práce je zakončena závěrem.

Druhá kapitola nastiňuje hospodářský a sociální vývoj v Českých zemích v období 1920-1937. Uvedené období je správně rozděleno na dvě části (1920-1929 a 1930-1937) na základě ekonomického vývoje. Širší pohled na demografický vývoj meziválečného období ve třetí kapitole je vhodným kontextem pro následnou analýzu kojenecké úmrtnosti. Jsou zde uvedeny počty obyvatel a jejich změna v Československu i v jeho historických zemích, národnostní a náboženská skladba na základě dat obou meziválečných sčítání. Trendy sňatečnosti, rozvodovosti, porodnosti a úmrtnosti jsou pak předmětem dalších subkapitol. Obě kapitoly (druhá a třetí) vycházejí z bohatých zdrojů odborné literatury, a to jak knižních, tak příspěvků v odborných časopisech. Autorka zde prokázala hlubší sečtělost a uspořádané podání příslušných informací charakterizujících zkoumané meziválečné období. Ve čtvrté kapitole jsou podrobně popsány ukazatele kojenecké úmrtnosti včetně datových zdrojů, které byly použité pro následnou analýzu. V případě výpočtu tabulek kojenecké úmrtnosti by bylo vhodné také nakreslit Lexisův diagram. Pátá kapitola nejprve představuje trendy celkových a diferenčních ukazatelů kvocientu kojenecké úmrtnosti. Je zde jasně dokumentován vliv rodinného stavu matky na riziko zemřít před dosažením prvního roku, které zůstávalo zřetelně vyšší u dívek narozených jako nemanželské v porovnání s chlapci zrozenými z manželského lože. Takto diferencované vyšší riziko přitom platí nejen pro celkové kojenecké období, ale také pro novorozenecké a ponovorozenecké. Zajímavý je také výsledek týkající se nižší hodnoty kvocientu kojenecké úmrtnosti u skupiny s izraelským náboženským vyznáním, respektive židovskou národností. Tento závěr byl například také prokázán na studii z Holandska z přelomu 19. a 20. století, kde se nabízí hypotéza, že izolovaná populace se mohla snadněji vyhnout infekčním chorobám. Tabulky kojenecké úmrtnosti včetně diferenčních pohledů představené v podkapitole 5.6 pak poskytují nejpodrobnější pohled na proces vymírání do jednoho roku. Analýza je založena na trendech podle věku kvocientu úmrtnosti a tabulkového počtu dožívajících v Čechách a na Moravě se Slezskem i specificky podle pohlaví a rodinného stavu. Tyto tabulky jsou pak podrobně dokumentovány v elektronické podobě v příloze.

Bakalářská práce představuje vyváženou strukturu ve smyslu kontextuálního vstupu a vlastní analýzy. Autorka si ke zvolenému tématu nastudovala bohatou odbornou literaturu. Analytická část představuje značný objem výpočetní práce. Výsledky podávají přehlednou informaci o trendech úmrtnosti kojeneckého období, které dosud nebyly tak podrobně zpracovány, poskytují rovněž i nové a zajímavé poznatky, které by bylo možné dále rozvíjet. Práce je stylisticky dobře napsána. Komentáře jsou přehledné a věcně správné. Práce nemá obsahové nedostatky (několik drobných připomínek uvedeno dole) a je kvalitně provedena. Zejména bych vyzdvihla autorčinu samostatnost při zpracování zvoleného tématu. Domnívám se proto, že splňuje nároky kladené na bakalářské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 29.8. .2018

prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.

Str.10 kalendářní *měsíc* není v práci analyzován

Str. 20, 6. řádek zdola *způsoben* má být způsobený

Str.21, poslední řádek, je vhodné zachovávat stejný počet desetinných míst, proto má být například 49,60 místo 49,6, stejně první řádek na str.21